

ΕΝΤΗΕΤΟ.26

3.10.1937: Ο ΚΥΒΕΡΝΗΤΗΣ ΠΑΛΜΕΡ ΕΓΚΡΙΝΕΙ ΝΟΜΟ ΓΙΑ ΕΛΕΓΧΟ ΤΩΝ ΠΕΡΙΟΥΣΙΑΚΩΝ ΣΤΟΙΧΕΙΩΝ ΕΚΚΛΗΣΙΩΝ ΚΑΙ ΝΟΜΟΛΟΓΕΙ ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΓΑΜΟΥΣ ΚΑΘΙΕΡΩΝΟΝΤΑΣ ΜΙΑ ΜΟΡΦΗ ΠΟΛΙΤΙΚΟΥ ΓΑΜΟΥ ΣΤΗΝ ΚΥΠΡΟ. Ο ΥΠΟΥΡΓΟΣ ΑΠΟΙΚΙΩΝ ΑΝΑΒΕΙ Σ' ΑΥΤΟΝ ΤΟ ΠΡΑΣΙΝΟ ΦΩΣ ΓΙΑ ΝΑ ΠΑΡΕΙ ΜΕΤΡΑ ΓΙΑ ΕΛΕΓΧΟ ΤΗΣ ΕΚΛΟΓΗΣ ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΥ

Ο θάνατος του Μητροπολίτη Κιτίου Νικόδημου Μυλωνά το Σεπτέμβρη του **1937** προκάλεσε σοκ στην Κύπρο και ανέστειλε για ένα διάστημα τις προσπάθειες για εκλογή νέου Αρχιεπισκόπου Κύπρου σε διαδοχή του Αρχιεπισκόπου Κυρίλλου Γ' το **1933**.

Οι εναπομείναντες δύο Μητροπολίτες Κερύνειας Μακάριος σε εξορία στην Αθήνα και Πάφου Λεόντιος, Τοποτηρητής του Αρχιεπισκοπικού Θρόνου στην Κύπρο, επανέλαβαν τις προσπάθειες τους για να επιτύχουν εκλογή νέου Αρχιεπισκόπου, αλλά τα πράγματα ήταν τώρα πιο δύσκολα ακόμα γιατί ενώ ο Κιτίου μπορούσε να εξουσιοδοτήσει αντιπρόσωπο του αρχιερέα να έλθει στην Κύπρο για να τον αντιπροσωπεύσει σε συνεδρία της Ιεράς συνόδου που θα αποφάσιζε για την έναρξη της εκλογικής διαδικασίας, τώρα τα πράγματα άλλαζαν.

Οι δυο Μητροπολίτες κινούνταν με βάση την τελευταία απόφαση τους στις αρχές του Αυγούστου του **1937**, αλλά δεν γνώριζαν ότι ο Κυβερνήτης Σερ Ρίτμοντ Πάλμερ είχε δέσει πολύ καλά τον γαΐδαρό του από την ίδια περίοδο.

Ο Πάλμερ είχε εξασφαλίσει έγκριση στις **30** Αυγούστου **1937**, λίγο μετά την επίτευξη συμφωνίας μεταξύ των τριών Μητροπολιτών στον Πειραιά και τα Ιεροσόλυμα για προώθηση της εκλογικής διαδικασίας, για προώθηση των σχεδίων του για να ελέγχει από προηγουμένως τις υποψηφιότητες για τον Αρχιεπισκοπικό θρόνο, αλλά και να έχει ο ίδιος τον τελευταίο λόγο γύρω από το πρόσωπο του νέου Αρχιεπισκόπου που θα εκλεγόταν και αν θα αποδεχόταν την εγκαθίδρυση του στο θρόνο του Αποστόλου

Βαρνάβα.

Με τα δεδομένα αυτά ουσιαστικά ο Πάλμερ, επενέβαινε άμεσα και αποτελεσματικά στα θέματα της Εκκλησίας και ιδιαίτερα στην εκλογική διαδικασία για την ανάδειξη Αρχιεπισκόπου και κάτι τέτοιο δεν ήταν δυνατό να αποδεχθούν οι Κύπριοι Ιεράρχες.

Ο υπουργός Αποικιών απάντησε ξεκάθαρα στον Κυβερνήτη Πάλμερ:

" Εγκρίνω την εφαρμογή των δυο προταθέντων Νόμων... σε χρόνο που θεωρείτε κατάλληλο".

Ο Πάλμερ φύλαξε την εξουσιοδότηση που πήρε και θα την χρησιμοποιούσε στην κατάλληλη στιγμή ώστε να αποτρέψει τα χειρότερα για τη διοίκηση του, δηλαδή να μην είναι δυνατό να εκλεγεί υποψήφιος από την Ελλάδα που θα θεωρείτο άνθρωπος της ελληνικής Κυβέρνησης αλλά και να μη μπορεί να υποβάλει υποψηφιότητα οποιοσδήποτε είχε αναμιχθεί στην εξέγερση του **1931**.

Οι προσπάθειες του Κυβερνήτη Πάλμερ για επέμβαση στα θέματα της Εκκλησίας είχαν αρχίσει από τις **5 Μαρτίου του 1937** με τη δημοσίευση του Νόμου **3/1937** με τον οποίο καθόριζε ότι οι γάμοι στους οποίους το ένα πρόσωπο είναι μέλος της Ελληνορθόδοξης Εκκλησίας Κύπρου θεωρούνταν έγκυροι, έστω και αν δεν είχαν ιερολογηθεί από ιερέα της Ελληνορθόδοξης Εκκλησίας.

Με τον Νόμο ο Πάλμερ εισήγαγε μια μορφή πολιτικού γάμου όπως καθιερώθηκε στην Κύπρο με την ένταξη της Κύπρου στην Ευρωπαϊκή Ένωση στις αρχές του εικοστού πρώτου αιώνα, εφόσον θα θεωρείτο έγκυρος γάμος που είχε τελεσθεί από οποιονδήποτε εντεταλμένο θρησκευτικό λειτουργό οποιουδήποτε δόγματος, εάν όλα έγιναν σύμφωνα με την τελετουργία του δόγματος αυτού.

Πρόβλεπε ακόμα ότι γάμοι μεταξύ Ελληνορθόδοξων που είχαν τελεσθεί εκτός της Κύπρου, σύμφωνα με το τελετουργικό της ελληνορθόδοξης Εκκλησίας θα ήσαν έγκυροι εκτός αν κηρύσσονταν άκυροι από αρμόδια εκκλησιαστική ή δικαστική αρχή της χώρας στην οποία είχαν τελεσθεί.

Οι βασικότερες πρόνοιες του Νόμου με τον οποίο τροποιούνταν οι Νόμοι του 1922 και 1925 ήταν οι πιο κάτω σύμφωνα με την εφημερίδα "Ελευθερία" της 6 Μαρτίου 1937:

"Ανεξαρτήτως οιασδήποτε προνοιών διαλαμβανόμενων εις τους προγενεστέρους νόμους, ουδείς γάμος συναφθείς υπό προσώπων άτινα δεν είναι μέλη της αυτής Εκκλησίας και τελεσθείς μετά την 24 Δεκεμβρίου 1925 θα θεωρήται ως άκυρος επί μόνω τω λόγω ότι ο τοιούτος γάμος έχει τελεσθή χωρίς να έχουν εκδοθή δεόντως, τα υπό των νόμων του 1922 και 1925 προνοούμενα πιστοποιητικά.

Κατ' άλλην πρόνοιαν του νέου περί γάμου Νόμου, ουδείς εγγεγραμμένος λειτουργός, όστις παρά της ενάρξεως του Νόμου τούτου ετέλεσε γάμον προσώπων άτινα δεν ήσαν μέλη της αυτής Εκκλησίας θα υπόκειται εις οιασδήποτε τιμωρίαν ή ποινήν, λόγω του ότι:

1. Ο τοιούτος γάμος είχε τελεσθή υπ' αυτού κατά παράβασιν των προνοιών των Νόμων του 1922 και 1925, ή

2. Διότι δεν εφρόντισε να αποστείλη σχετικόν πιστοποιητικόν προς τον Αποικιακόν Γραμματέα.

Ετέρα διάταξις του Νόμου κελεύει τα ακόλουθα:

Ανεξαρτήτως των προνοιών των προγενεστέρων νόμων, ουδείς γάμος συναφθείς μεταξύ προσώπων, άτινα δεν είναι μέλη της αυτής Εκκλησίας αλλά το έν εκ των δύο προσώπων τούτων τυγχάνει μέλος της Ελληνορθόδοξου Εκκλησίας και τελεσθείς προ της ενάρξεως του παρόντος νόμου υπό θρησκευτικού λειτουργού συμφώνως προς τα θέσμια και την γαμήλιον τελετουργίαν την τηρουμένην υπό της Εκκλησίας του θρησκεύματος ή του σώματος εις το οποίο ο τοιούτος λειτουργός και το συνάπτον τον γάμον μη ελληνορθόδοξον πρόσωπον ανήκον και όστις γάμος δεν έχει ιερολογηθή υπό λειτουργού της Ελληνορθόδοξου Εκκλησίας ή υπό άλλου εγγεγραμμένου λειτουργού.

Συμφώνως προς ετέραν πρόνοιαν του νέου Νόμου, οσάκις γάμος τις έχει ιερολογηθή εκτός της Κύπρου (είτε προ είτε μετά την έναρξιν του Νόμου τούτου) υπό

λειτουργού της Ελληνορθόδοξου Εκκλησίας ταύτης, μεταξύ προσώπων άτινα αμφοτέρα είναι μέλη της ελληνορθόδοξου Εκκλησίας, ο τοιούτος γάμος θα θεωρήται έγκυρος δι' όλας τας προθέσεις και τους σκοπούς και ουδέν διάταγμα οιασδήποτε εκκλησιαστικής αρχής ή δικαστηρίου θα επηρεάζη την εγκυρότητα του τοιούτου γάμου εκτός εάν ήθελεν εκδοθή διάταγμα υπό της αμροδίας εκκλησιαστικής αρχής ή του δικαστηρίου του μέρους ή της χώρας, εν η έχει ιερολογηθή ο τοιούτος γάμος".

Στις **3 Οκτωβρίου 1937** και με τις προσπάθειες μεταξύ Πάφου και Κυρηνείας να εντεινόνται ο Κυβερνήτης Πάλμερ έπαιρνε ένα από τα πρώτα νομοθετικά μέτρα εναντίον της κυπριακής Εκκλησίας, ώστε να μπορεί να ελέγχει τα Οικονομικά οποιασδήποτε Εκκλησίας ή Μονής.

Ο Νόμος έφερε τον τίτλο " Νόμος δι' έρευναν επί της διαχειρίσεως και δι' έλεγχον των εκκλησιών της Αυτοκεφάλου Ελληνικής Εκκλησίας της Κύπρου εις ωρισμένας περιπτώσεις".

Με το Νόμο αυτό οποιοσδήποτε είχε το δικαίωμα να ζητήσει να γίνει έρευνα στα περιουσιακά στοιχεία της οποιασδήποτε Εκκλησίας.

Πρόβλεπε ο Νόμος σύμφωνα με την εφημερίδα "Νέος Κυπριακός Φύλαξ" **3.10.1937**:

"Παν άρρεν πρόσωπον, μέλος της αυτοκεφάλου Ορθόδοξου Ελληνικής Εκκλησίας της Κύπρου ηλικίας ουχί κατωτέρας των **25** ετών, διαμένων εις μίαν ενορίαν ή εις δικητικήν περιφέρειαν εντός της οποίας ευρίσκεται οιονδήποτε μοναστήριον της ελληνικής αυτοκεφάλου Εκκλησίας δύναται να υποβάλη αίτησιν προς την Α.Ε. τον Κυβερνήτην προς διορισμόν καταλλήλου προσώπου ίνα τούτο ερευνήση "επί των υποθέσεων" και ελέγξη τους λογισμούς μιας Εκκλησίας ή ενός μοναστηρίου (σταυροπήγια και θρονικά).

Η αίτησις πρέπει να είναι γραπτη και υπογραμμένη υπό του αιτητού να γίνεται δε προς τον Κυβερνήτην, διά του διοικητού και να εκτίθεται εις

αυτήν οι λόγοι επί των οποίων στηρίζεται και να δηλοΐ ότι ο αιτητής κατέχει τα υπό του Νόμου οριζόμενα προσόντα.

Ο Διοικητής άμα τη λήψει της αιτήσεως θα προβεί εις έρευναν την οποίαν νομίζει κατάλληλον να διαβιβάση την αίτησιν μετά των παρατηρήσεων του κιοιασδήποτε μαρτυρίας προσαγομένης υπό του αιτητού προς υποστήριξιν της αιτήσεως του προς τον Κυβερνήτην.

Ο Διοικητής δύναται να καλέσει τον αιτητήν όπως μεταξύ άλλων δείξη διά μαρτυρίας ότι έχη εύλογον αφορμήν διά να προβή εις την αίτησιν και ότι δεν παρακινείται εις την αίτησιν διά κακοβούλων ελατηρίων.

Οσάκις ο Κυβερνήτης πείθεται ότι η αίτησις είναι βάσιμος δύναται δι ιδοχείρου επιστολης παρακλητικής να καλέση την θρονικήν επιτροπήν εάν η αίτησις αφορά Εκκλησίαν ή ενοριακόν μοναστήριον ή το Διοικητικόν Συμβούλιον, αν η αίτησις αφορά Σταυροπύργιον όπως διορίσωσιν εντός καθορισμένης περιόδου κατάλληλον και ανεξάρτητον πρόσωπον μέλος της αυτοκεφάλου ελληνικής Ορθοδόξου Εκκλησίας της Κύπρου, όπως προβή εις έρευναν επί της διαχειρίσεως της κινητής και ακινήτου ιδιοκτησίας περιουσίας της Εκκλησίας ή του Μοναστηρίου και εξέλεγγξιν των λογαριασμών.

Η επιστολή του Κυβερνήτου θα αναφέρη τον σκοπόν της ερεύνης ή της εξελέγγξεως τους όρους υπό τους οποίους αύτη θα διεξαχθή την περίοδον εντός της οποίας θα γίνη, τα ζητήματα εις τα οποία θα ασχοληθή η έκθεσις του ελεγκτού, τα ζητήματα διά τα οποία θα προβή ούτος εις συστάσεις και την περιοδον εντός της οποίας ο ελεγκτής θα υποβάλη την έκθεσιν του εις τον Κυβερνήτην, την θρονικήν Επιτροπήν ή το Δ. Συμβούλιον Μοναστηρίου.

Διά τους σκοπούς του Νόμου ουδέν πρόσωπον θα θεωρήται ανεξάρτητον εάν είναι μέλος της θρονικής Επιτροπής ή του Δ. Συμβουλίου ή εάν είναι εις την υπηρεσίαν της θρονικής Επιτροπής ή του Διοικητικού Συμβουλίου.

Νοείται ότι πρόσωπον το οποίον από καιρού εις

καιρόν ή δι' ωρισμένην περίοδον διορίσθη υπό της Θρονικής Επιτροπής ή υπό του διοικητικού συμβουλίου δι εξέλεγγξιν λογαριασμών εκκλησιαστικών σωματείων δι' ωρισμένον μισθόν και το οποίον δεν εξέλεγγξεν προηγουμένως τους ειδικούς λογαριασμούς της Εκκλησίας ή του Μοναστηρίου εις τα οποία αναφέρεται η αίτησις δεν θα θεωρήται ότι ευρίσκεται εις την υπηρεσίαν της Θρονικής ή της Εκκλησίας ή του Μοναστηρίου.

Όταν η Θρονική Επιτροπή ή το Διοικητικόν Συμβούλιον περί των οποίων πρόκειται να διορίζουσι ελεγκτήν ο Πρόεδρος των ωφείλει εντός επτά ημερών να γνωστοποιήση το όνομα, το επάγγελμα και την διεύθυνσιν του διορισθέντος εις τον Αποικιακόν Γραμματέα και να δώση εις αυτόν αντίγραφον της επιστολής του αιτητού καθώς και εις τον Πρόεδρον ή τον προεδρεύοντα της Επιτροπής διά της οποίας πρόκειται.

Τα δικαιώματα του ελεγκτού καθώς και αι δαπάναι διά την εξέλεγγξιν των Λογαριασμών θα πληρώνονται υπό της σχετικής επιτροπής ή του διοικητικού συμβουλίου εκ του ταμείου της Εκκλησίας ή του Μοναστηρίου εάν η Θρονική Επιτροπή ή το διοικητικόν συμβούλιον αμελήσωσι να διορίσωσι προσοντούχον ελεγκτήν ή αμελήσωσι να γνωστοποιήσωσι τον διορισμόν του εις τον Αποικιακόν Γραμματέα ή ο ελεγκτής αμελήση να κάμη την έρευναν ή την εξέλεγγξιν εντός της ορισμένης περιόδου ή αμελήση να υποβάλη την έκθεσιν του εις τον Κυβερνήτην,

Ο Κυβερνήτης δύναται να διορίση κατάλληλον πρόσωπον ως ελεγκτήν, Ο Κυβερνήτης δύναται να ζητήση από τον αιτητήν να δώση εγγύησιν διά την πληρωμήν των δικαιωμάτων του ελεγκτού και ενδεχομένων δαπανών. Αν η Θρονική Επιτροπή ή το Δ. Συμβούλιον αμελήσωσι ή δεν είναι εις θέσιν να πληρώσωσι όλον ή μέρος του ποσού των δαπανών ο αιτητής οφείλει να πληρώση το ποσόν αυτό και δύναται να το εισπράξη από την Θρονικήν Επιτροπήν ή το Διοικητικόν Συμβούλιον διά του Δικαστηρίου.

Όταν ο αιτητής δεν ικανοποιείται εκ της

εκθέσεως του ελεγκτού διορισθέντος υπό της Θρονικής Επιτροπής ή του Διοικητικού Συμβουλίου δύναται να κάμη άλλην αίτησιν εις τον Κυβερνήτην όπως ούτος διορίση κατάλληλον πρόσωπον. Αι δαπάναι θα επιβαρύνωσι την Εκκλησίαν ή το Μοναστήριον του οποίου θα εξελεγχθώσιν οι λογαριασμοί.

Ο Ελεγκτής δύναται να ζητήσει να τεθώσιν εις την διάθεσιν όλα τα έγγραφα και τα βιβλία της Επιτροπής ή του Διοικητικού Συμβουλίου ή της Θρονικής Επιτροπής. Επίσης παν πρόσωπον έχων εις την κατοχήν του βιβλία να εμφανίζεται ενώπιον του και να κάμη και υπογράφη δήλωσιν ως προς την ακρίβειαν των βιβλίων ή των εγγράφων να απαντιά δε αληθώς εις όλας τας ερωτήσεις του Ελεγκτού. Επίσης να απαιτή να παρουσιάζεται ενώπιον του παν μέλος της Επιτροπής.

Πρόσωπον το οποίον αμελή ή αρνείται να εμφανισθή ενώπιον του Ελεγκτού ή να παρουσιάση βιβλία κλπ υπόκειται εις φυλάκισιν έξ μηνών ή εις πρόστιμον 25 λιρών ή και εις αμφοτέρας τας ποινάς. Εις τας αυτάς ποινάς υπόκειται και ο ελεγκτής εάν προβή σκοπίμως εν γνώσει του εις ψευδή παράστασιν ή δήλωσιν. Ο ελεγκτής όταν διορίζεται υπό Θρονικής Επιτροπής θα υποβάλλη έκθεσιν εις τετραπλούν ή ότι δύο αντίγραφα προς τον Κυβερνήτην, έν προς την Θρονικήν Επιτροπήν και έν προς την Εκκλησιαστικήν Επιτροπήν προς την οποίαν πρόκειται.

Ο Αποικιακός Γραμματεύς θα διαβιβάζη έν αντίγραφον προς τον αιτητήν. Όταν ο ελεγκτής διορίζεται υπό του Κυβερνήτου, θα υποβάλλη τέσσερα αντίγραφα της εκθέσεως".